

Hasan Erkek'in Çocuk Oyunları

Müzeyyen BUTTANRI*

Öz: Hasan Erkek, senarist, şair, akademisyen, büyükler ve küçükler için oyunlar yazan, yönetmenlik yapan bir sanatçudur. Oyunları, genelde anlatıcının yer aldığı, oyuncular ile izleyicilerin iletişimde bulunduğu, sahnenin izleyicilerin karşısında hazırlandığı, oyuncuların pek çok rol üstlendiği epik tarzdadır. Bazı çocuk oyunları, konularını eski masal ve destanlardan almıştır. Bu masallar günümüz şartlarına uyarlanmıştır. Erkek'in çocuk oyunlarının sayısı dokuz olup pek çok dile çevrilmiş ve pek çok ülkede oynanmış ve oynanmaya devam etmektedir. Ülkemizde aldığı ödüller ve oyunlarının uzun yıllardır sergilenmekte olması, çocuk oyunları üzerine yazdığı bilimsel eserler, son yılların önemli çocuk oyun yazarlarından biri olduğunu göstermektedir. Çocuklarımızı sevgi, saygı ve barış ortamında yetiştirebilirsek, Dünya yaşanabilecek bir yer olabilir, mesajı veren Erkek, savaşlardan kaçınalım, farklılıklara saygı duyalım, yardımlaşalım, aklımızı kullanalım, bilgili olalım, herkese sevgi ile yaklaşalım gibi mesajlar vermektedir. Bu çalışma, Türk çocuk oyunları yazarlarımızın geldiği nokta ve Hasan Erkek'in başarılı bir çocuk oyun yazarı olduğunu göstermek amacıyla yapılmıştır

Anahtar Sözcükler: *Çocuk tiyatrosu, Hasan Erkek'in çocuk tiyatrosu yazarlığı, Hasan Erkek'in çocuk oyunları.*

* **Prof.Dr.**, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İnsani Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (Emekli). Eskişehir/TÜRKİYE. muzeyyenbuttanri@gmail.com, <http://orcid.org/0009-0003-4895-4655>.

Geliş Tarihi / Received: 25 Ağustos 2023 / 25 August 2023

Kabul Tarihi / Accepted: 6 Kasım 2023 / 6 November 2023

Hasan Erkek's Children's Plays

Abstract: Hasan Erkek is a screenwriter, poet, academician, artist who writes plays for adults and children, and a director. His plays are in epic style in which usually the narrator takes place, the actors and the audience communicate, the stage is prepared in front of the audience, and the actors take on many roles. Some children's games have taken their subjects from old tales and epics. These tales have been adapted to today's conditions. The number of Boy's children's games is nine, translated into many languages and played and continue to be played in many countries. The awards he has received in our country, the fact that his plays have been exhibited for many years, and the scientific works he wrote on Stage Children's Plays show that he is one of the important children's playwrights of recent years. If we can raise our children in an environment of love, respect and peace, the world can be a place to live, the message of the Man who gives the message, let's avoid wars, respect differences, help each other, use our minds, be knowledgeable, approach everyone with love.

This study was conducted to show the current state of our Turkish children's play writers and to show that Hasan Erkek is a successful children's play writer.

Keywords: *Children's theater, Hasan Erkek's children's theater writing, Hasan Erkek's children's plays*

Giriş

“Çocuk, iki yaşından ergenlik çağına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu veya henüz ergenlik dönemine erişmemiş kız veya erkek.” (Alaylıoğlu ve Oğuzkan,1976) biçiminde tanımlanmaktadır. Oyunların metni dolayısıyla çocuk tiyatrosu, çocuk edebiyatının da bir türüdür. Sever, “Çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.” demektedir. (Sever, 2003: 9)

2-14 yaş arasındaki çocuklara yönelik edebî ürünlerin tamamı çocuk edebiyatını oluşturmaktadır. Bunların özellikle çocuklar için olanları masal, efsane, şiir, ninni, bilmece ve tekerleme, hikâye, roman, anı, gezi yazıları, biyografik eserler, tiyatro eserleri vb. türlerdir.

Batı’da 17. yüzyılda başlayan çocuk edebiyatı çalışmaları, bizde ancak Tanzimat’tan sonra, 19. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan pedagoji çalışmaları ile duyulmaya başlanmıştır. II. Meşrutiyet sonrası ve Cumhuriyet’in ilk yıllarında çocukların eğitimi ön plâna çıkar ve çocuk edebiyatı üzerine yapılan çalışmalarda da Cumhuriyet’in ilândan sonra büyük bir artış görülür.

Çocuk edebiyatını oluşturan eserlerin çocuk psikolojisini çok iyi bilen usta ellerden çıkması, özenle hazırlanması, etkili olması, çocukların hayal, duygu ve düşüncelerine uygun düşmesi, anlatımının sade olması gerekmektedir. Çağımızda artık çocukların ruhsal özelliklerini iyi bilen yazarların ve kitapları resimleyen ressamların yetiştiği, çocuk edebiyatı sahasına giren eserlerin nicelik ve nitelik bakımından başarılı olduğu görülmektedir.

Çocukları iyi tanıyan, yazdığı çocuk oyunları ülkemiz ve dünyanın yirmiden fazla ülkesinde kitap olarak basılan ve

defalarca sahnelenen Hasan Erkek'in çocuk oyunları, bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Erkek'in ulusal ve uluslararası aldığı ödüller, çocuk ve gençlik üzerine yazdığı kuramsal kitaplar (Erkek, 2015a), basında hakkında çıkan yazılar, Erkek'in usta ve başarılı bir çocuk oyun yazarı olduğunun kanıtıdır.

1. Çocuk Tiyatrosu

Kendine özgü kuralları bulunan tiyatronun çocuklar için olanına “çocuk tiyatrosu” diyoruz. Çocuk tiyatrosu, çocuğu merkez alarak, ona hitap eden ve bir amacı olan tiyatrodur. Metin And: “Çocuklar için tiyatro, yetişkinlerin ve profesyonel oyuncuların, çocuk seyirciler için oynadıkları tiyatrodur; çocukların tiyatrosu ise, her yönüyle çocukların yarattığı tiyatrodur.” demektedir (And, 2004: 27). Nutku ise çocuk tiyatrosunu: “İlköğretim öncesinden ergenlik yaşına değin, çocuklar için yapılan oyundur.” (Nutku, 1983: 27) diye tanımlar.

Tiyatro hem görsel hem de işitsel bir özellik taşıdığı için diğer sanat dallarından farklılık gösterir. Pek çok sanat dalını da bünyesinde barındırır ve o sanatlarla birlikte özgün bir kimlik kazanır.

Çocuk tiyatrosu, çocukların yaratıcılığını geliştiren bir alandır. Eğitime de büyük katkısı vardır. Çocuk tiyatroları, “çocukların çocuklar için hazırladıkları”, “çocukların yetişkinler için oynadıkları”, “yetişkin oyuncuların çocuklar için oynadığı oyunlar”, “çocukların seyircilerin ortasında oynadıkları oyunlar”, “eğiticilerin çocuklarla birlikte geliştirdikleri oyunlar”, “okullarda eğitim amaçlı, çocuklarla hazırlanan oyunlar” biçiminde çeşitlendirilmektedir.

Bazı çocuk oyunları evrenseldir ve birçok ülkede oynanır (Buttanrı, 2015:14).

Çocuğun bilincine geleneksel miras ve insanlığın ortak bilinci, oyunlar aracılığıyla işlenmektedir. Çocuk, tiyatrodaki gözlem yoluyla öğrenirken, oyun kahramanının davranışlarıyla kendisini özdeşleştirerek farklı davranış kalıpları edinir.

Tiyatro, çocuğun zihinsel gelişiminde etkili olduğu kadar onun duygusal gerginliklerden kurtulma, sahnedekilerle kendisini özdeşleştirerek kendi yetenek ve kabiliyetlerinin farkına varma gibi özellikleri de kazandırır. Çocuk, izleyici ya da oyuncu durumunda bazı yanlış davranışlarının farkına da varır. Tiyatro çocuğun davranışlarını düzeltmesinde etkili bir tedavi işlevi de görmektedir. Çocuk, tiyatro sayesinde kendi toplumunun dışında farklı toplumların çeşitli kültürlerinden, yaşam biçiminden de haberdar olur.

Çocuk, kendisi için sahnelenen oyunların güzel ve sade bir anlatımla sunulmasını ister. Anlayamadığı karışık olayları izlemekten hoşlanmaz. Yazarlar istenilen düşünceleri özlü bir biçimde aktarmaya özen göstermeli, çocuğun kendi başına özgürce bir yargıya varmasına da fırsat tanınmalıdır. Konu çocuğun yaş grubuna uygun olarak sade ve basit olmalıdır. Dekor, ışık ve ses düzeni çocuğun düş gücünü geliştirip algılamasına olanak tanınmalıdır.

Çocuklarımızı dört beş yaşlarından itibaren tiyatroya götürmek uygundur. Batı ülkelerinde iki yaşından itibaren farklı yaş grupları için oyunlar hazırlanıp sunulduğu bilinmektedir. Küçük yaşta çocukların tiyatroya götürülmesiyle, sanat sevgileri gelişecektir. Bunun yanı sıra, geleceğin tiyatro seyircisi ya da oyuncusu olmaya hazırlanacak ve sosyalleşecektir.

Çocuk tiyatrosu, çocuğun davranışa dönüştürülebileceği yaşantılara olanak sağlayan bir ortam hazırlar. Tiyatro oyunlarının çocuklar üzerinde bir etkisi de çocuklarda bazı mevcut davranışların ortaya çıkmasını kolaylaştırmasıdır. Çocukların kişilik gelişimleri ve kendilerini yetiştirmeleri açısından da tiyatronun önemli işlevi vardır.

Çocuk tiyatrosu, çocuğun yakın çevresi ile evrenindeki yerini algılamaya yardımcı olur. Onların özgürce karar vermelerine, olaylara geniş açıdan bakmalarına, objektif olmalarına, tiyatronun bünyesinde bulunan diğer güzel sanatlarla tanışmalarına da (dans, müzik, bale, resim vb.) vesile olur.

Sahnede kullanılan araçları, açık ve net bir anlatım için kullanmaya dikkat etmek gerekir. Çocuklar görsel olanı severler, fantastik kostümler ve dekor, büyülü biçim değiştirmeleri, farklı efektler onları hayran bırakır.

Çocuk tiyatrosunda yer alan sanatçılar, sesleneceği yaş gurubuna göre sahnede hareket ve vücut estetiğini en mükemmel düzeyde kazanmış, deneye ve gözleme açık, araştırmacı, en önemlisi de çocukları seven sanatçılar olmalıdırlar. Özellikle okul öncesi döneme hitap eden bir oyunda, deneyimli sanatçılar seyirciyle yapılacak etkileşim ve katılımı gerçekleştirebilmeli, çocuklar ile yapılacak doğaçlamalara önem vermemelidir.

Oyunda olumsuz karakterlerin galip gelmemesi ve kahramanın her zaman sorunlardan kurtulması sağlanmalı, olumsuz biten oyunlarda bile ümit kapısı açık kalabilmelidir.

Çocuk tiyatrosu eğlendirici, eğitsel ve estetik işlevleri yerine getirebilmelidir. Oyun aslında çocuğun doğasında vardır ve bu onun yaşamında vazgeçilmez bir öğedir. Sahnede sanatlaşmış oyunlar seyretmeye hazırdır.

1.1. Çocuk Tiyatrosu Tarihine Kısa bir Bakış

Dünyada çocuk tiyatrosunun başlangıcı çok eskiye dayanmasına rağmen bizde çocuk tiyatrosu düşüncesi ilk kez meşrutiyet döneminde ortaya atıldıysa da 19. asrın sonlarında okullarda oynanmak üzere çocuk oyunları yazılmaya başlanmıştır. II. Meşrutiyet döneminde çocuk tiyatrosunun eğitim aracı olabileceği ve ilkokul programında çocuk tiyatrosu derslerinin konulması görüşü konuşulmaya başlanmıştır. Bu konuda en büyük çabayı İsmail Hakkı Baltacıoğlu vermiştir. Baltacıoğlu'nun okullarda tiyatro çalışması konusundaki görüşleri ve kendi yönetiminde başlattığı okul tiyatrosu çalışmaları, o yılların ileri eğitim anlayışını yansıtır. Ancak savaşa giren ülkede bu uygulama sürdürülemediği.

Çocuk tiyatrosunda asıl gelişme, Cumhuriyet'in ilânından sonradır. 1930-1935 yılları arasında Almanya, İngiltere

ve Sovyetler Birliği'ne yaptığı inceleme gezilerinden dönen Muhsin Ertuğrul, 1 Ocak 1935'te *Darülbedayi Dergisi*'nde ele aldığı bir yazıyla çocuk tiyatrosu konusunu detaylı bir biçimde anlatmıştır. Burada özellikle devrimleri benimseyecek yeni nesil yetiştirmenin yolunun tiyatro olduğu üzerinde durulur. Cumhuriyet döneminde çocuk tiyatrosuna dikkati çeken en önemli şahsiyet Muhsin Ertuğrul'dur (Buttanrı, 2015:26-31).

Muhsin Ertuğrul, Türkiye'de ilk olarak çocuk tiyatrolarının kurulma çalışmalarını *İstanbul Şehir Tiyatrosu* kapsamında (1935) başlatır. 1935-1936 sezonunda ilk ödenekli çocuk tiyatrosunu açmıştır. M. Kemal Küçük'ün kaleme aldığı *Çocuklara İlk Tiyatro Dersi* isimli oyun, Tepebaşı Tiyatrosu'nda yine Muhsin Ertuğrul tarafından sahneye konulmuştur. İstanbul Şehir Tiyatrosu Çocuk Tiyatrosu, ilk on yılında yalnız yerli oyunlar oynamıştır. Bu oyunlar müzikli ve danslı olup oyunlara bir orkestra ile küçük bir dans topluluğu da eşlik etmiştir. Devlet ve Şehir Tiyatroları aracılığı ile oynanan çocuk oyunları, özel tiyatroların kurulması ile (1961/1962) daha da gelişmiştir.

Haldun Taner ve Muhsin Ertuğrul'un destekleriyle 1973'te kurulan *Anadolu Çocuk Oyunları Kolu (AÇOK)*, bu yıllardan itibaren çocuk tiyatrolarında önemli bir yer edinmiştir. Gezgin bir tiyatro örneği göstererek çocukların ayaklarına kadar giden topluluk, provalarını çocuklara da seyrettirerek onların bilgi sahibi olmalarını sağlarken çocukların görüşlerini de alarak çocuk tiyatrolarının onlara göre hazırlanmasına önem vermişlerdir.

Bugün çocuk oyunları yazan yazarlarımızın sayısının arttığı gözlenmektedir. Bunlar içinde dünyadaki çocuk oyunlarını da yakından izleyen ve kendi oyunlarında bu bilgi ve görüşünü uygulayan çocuk oyun yazarlarımızdan biri de Hasan Erkek'tir. "Bir ülkenin çocuk tiyatrosu, o ülkenin tiyatro sanatının düzeyinin bir göstergesidir." (Çamurdan, 1998: 3 Ekim)

2. Hasan Erkek'in Çocuk Tiyatrosu Yazarlığı

Çağdaş çocuk ve gençlik oyunları yazarı, yönetmen, senarist, eleştirmen, şair, araştırmacı, bilim insanı olan Prof. Dr. Hasan Erkek, günümüz yazarlarındandır.

Erkek, 1. Mayıs 1970'te doğdu. DTCF Tiyatro Bölümünde, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimi gördü. 1989 yılında üniversite üçüncü sınıf öğrencisi olduğu esnada yazdığı *Bedel* isimli radyo tiyatro oyunu, TRT Radyo Tiyatrosu olarak yayımlanmış ve bu oyunla *TRT Radyo Tiyatrosu Ödülü*'nü kazanmıştır.

1991-2018 yılları arasında, Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü'nde görev yaptı. 2018'de zamanını daha çok okumaya ve yazmaya vakfetmek için emekli oldu. Milli konulardan evrensele geçmeyi başarmış uluslararası ödül sahibi Erkek'in çocuk oyunları dünyanın pek çok ülkesinde yayımlanmış, sahnelenmiş, yayımlanmaya ve sahnelenmeye devam etmektedir.

Erkek'in çocuk oyunlarına, insan hakları, demokrasi, eşitlik, özgürlük, bilimsel bakış, doğaya-çevreye saygı, dostluk, sevgi, dayanışma gibi değerler kılavuzluk etmiştir.

Ezgi'nin Güncesi gibi gerçekçi oyunların yanı sıra; *Çiçek Prenses*, *Yaşasın Barış*, *Özgürlük Yarışı*, *Sevgi Çemberi* gibi özgün masal oyunları yazmıştır. Eski masallardan hareketle yazdığı, *Boğaç Han*, *Kibritçi Kız Müzikali*, *Çirkin Ördek Yavrusu Müzikali* gibi oyunları da mevcuttur. Ancak bu oyunları yazarken, orijinal masalları çağdaş değerler ve çağımızın estetik anlayışına göre değiştirmiş, özgün oyunlar haline getirmiştir.

Erkek, hemen hemen bütün iletişim araçları için oyunlar yazmıştır. Çocuklara yönelik oyunlarının çoğu sahne içindir. Ancak, *Kuşların Sırları* gibi kukla ve gölge perdesine yazdığı, *Mızıka*, *Tahta Otobüs*, *Kağıthelvacı* gibi radyo oyunu olarak kaleme aldığı oyunlar da vardır. Radyo için yazdığı çocuk oyunları TRT Radyolarında seslendirilmiş, yayınlanmıştır.

Yedi radyo çocuk oyunu, *Radyo Çocuk Oyunları (1999)* adıyla Kültür Bakanlığı tarafından basılmıştır.

2.1. Hasan Erkek'in Çocuk Oyunları

2.1.1. Çiçek Prenses (2006)

ASSITEJ, ITI, IPF 2006 ödülü alan eser, 8 yaş ve üzeri çocuklar içindir. Oyun dış oyun ve iç oyun olmak üzere iki bölümlüdür. Bir de ön oyun vardır (Erkek: 2013).

a. Konu

Çiçek ülkesinin tek çocuğu olan Çiçek Prenses'in ülkesinin başına gelen felaketlere karşı mücadelesi ve başarılarıdır.

b. Özet

Her şeyin çiçek olduğu çiçekler ülkesinde, çiçek kral ve çiçek kraliçenin bir kızları varmış; çiçek prenses. Çiçek prensesin sevgilisi çiçek prens ile çiçek hasadının sonunda evlenmeye karar vermişler. Bu ülkenin insanların bütün geçimi çiçektenmiş. Bir gün Çiçek Kraliçe gezerken atı ürkmüş ve düşüp ayağını kırmış. Bunun üzerine Çiçek Kral bir fermanla kadınların bundan sonra tarlalarda çalışmayacağını, oralarda erkeklerin çalışacağını duyurmuş. Çiçek yetiştirmek yasaklanmıştır. Kadınlar evlerinde ev işleri yapmaya başlamışlar. Bir gün kötü bir haber gelmiş. Ülkedeki bütün çiçekler kurumuş. Çiçek ülkesinin yurttaşları, Çiçek Prenses ve Prens çok mutsuz ve çaresizlermiş. Yurttaşlar kralı görmek istemişler. Çok kötü durumda kaldıklarını, hiçbir şey alıp satamadıklarını, yiyeceklerini hazırlayamadıklarını anlatmışlar. Çiçek Kral kendisinin yurttaşlardan daha çok üzgün olduğunu anlatmış. Yeniden çiçek yetiştireceklerini söyleyen yurttaşlar kraldan çiçek tohumu istemişler. Çünkü bütün çiçek tohumları kurumuştur. Kral çare bulacağını, çiçek tohumlarının devler ülkesinde olduğunu, bir yolunu bulup oradan tohum getireceğini yurttaşlarına söylemiştir. Devler ülkesi çok uzaktadır, kral da çok yaşlıdır ama yurttaşlarına söz vermiştir. Keşke bir oğlumuz olsaydı onu gönderirdik, diye düşünür. Bunu duyan Çiçek Prenses üzülür. “Bunu ben de yapabilirim.” der. Babasından izin ister. Şimdi-

ye kadar çiçek ülkesinin dışına çıkmamış, buranın yurttaşları dışında kimseyi görmemiştir. Zambak atı ile gidebileceğini söyler. Çiçek Prenses hayvanların ve bitkilerin dilinden anlamaktadır. Sonunda anne ve babasını ikna eder ve ona başarılı olabilmesi için şu tavsiyelerde bulunurlar:

“Akıl, zekâ ve kişiliğinle her engeli aşacaksın, iyi bir insan olmaktan ödün verme, daima nazik ve kibar ol, ihtiyacı olanlara yardım et, paylaşımcı ol, bencil olma. Tek başına mutlu olamazsın, üzüntü paylaştıkça azalır, mutluluk paylaştıkça artar. Daima adil ol, adil olmak insanoğlunun en büyük erdemlerinden biridir. Hep haksızlıkların karşısında ol, zayıf da olsa senin yerin haklının yanı olsun.”

Yolculukları güzel geçmektedir. Birinci engel Büyük orman, ikinci engel, Kızıl çöl, üçüncü engel, Yücedağ'dır. Çiçek Prenses aklı, iyilik ve sevgi ile karşıladığı hayvanlar ve bitkiler sayesinde engelleri aşar. Sonunda çiçek tohumlarını getirir ve ekim başlar. Çiçek Kral, ülkenin yönetimini kızına bırakır. Çiçekler ekilmiş, hasata başlanmıştır. Çiçek Prenses ile Çiçek Prens evlenirler. Ülkede herkes mutludur.

c. Mesajlar

1) Kadınlar da erkekler kadar iş yapar, başarılı olurlar. 2) Bir ülkede kadın erkek her yerde birlikte çalışıp el ele vermezse o ülke mutsuz olur. 3) Güçlüklerden yılmamalıyız. 4) İyilik yapan iyilik bulur. 5) İyi yetişmiş kişiler her türlü güçlüğü aşabilirler. 6) Yaptığımız iyilikten karşılık beklememeliyiz.

Müzikli epik bir masal-oyundur.

2.1.2. Sevgi Çemberi (2003-2006)

Sevgi Çemberi, Fransa, İran, Kamerun ve Türkiye'de (Erkek, 2016a) yayımlanmıştır. Van Devlet Tiyatrosu, Kocaeli Şehir Tiyatrosu, Ankara Deneme Sahnesi, Bizim Tiyatro, TÜYAP Çocuk Tiyatrosu, Mersin Merhaba Sanat Tiyatrosu ve İzmir Sanat Tiyatrosu tarafından sahnelenmiştir.

Oyun göstermecisi bir çocuk oyunu olup 6 yaş ve üzeri çocuklar içindir.

a. Konu

Bir dağ köyünde yaşayan mutlu bir ailenin yaramaz çocuklarının birbiriyle geçinememeleri nedeniyle hastalanan anne ve babalarının hastalıklarına derman bulmak için Hekim Dede'ye gitmeleri, Masal Ülkesi maceraları sonucu birbirlerini sevmeyi öğrenmeleri ile anne ve babalarının iyileşmesi konu edilmiştir.

b. Özet

Bir dağ köyü olan Dermanköy'de, Aydoğan adlı bir çobanla eşi Gündoğan yaşarmış. Aydoğan çobanlık yaparak evini geçindirir, eşini ve çocukları Şenol ve Şencan'ı çok severmiş. Şenol ile Şencan çok yaramazlık eder ve sürekli birbirleriyle didişirlermiş. Şenol flüt çalmayı, tekerleme ve bilmece sormayı; Şencan ise dans etmeyi ve şarkı söylemeyi çok severmiş. Şenol ve Şencan'ın yaramazlıkları Aydoğan'ı ve Gündoğan'ı hasta edip yataklara düşürmüştü. Çocuklar anne ve babalarının hastalığına derman bulabilmek için Hekim Dede'ye gitmişler. Hekim dede onların Masal Ülkesi'nde bulunan Cansüt adlı kır keçisinin sütüyle iyileşebileceklerini söylemiş. Kardeşler bir süre çekişmişler, sonunda Masal Ülkesi'ne beraber gitmeye karar vermişler. Önce Serin Orman'ı sonra Çağlayançay'ı ve ardından da Dikbayır'ı geçip Masal Ülkesi'nin sınırına gelmişler. Onları orada Bilgedev karşılamış. Çocukların zeki olup olmadığını anlamak için onlara sorduğu ve cevabını aldığı sorulardan sonra onları sırtına alarak Masal Ülkesi'ne götürmüştü. Cansüt'ü nerede bulabileceklerini söylemiş. Çocuklar Cansüt'ün yanına varmışlar, ona dertlerini anlatıp yardım istemişler. Cansüt onlara tek başına yardım edemeyeceğini, onların birbiriyle ilgili tabiat olaylarının oluşmasını sağlamalarını söylemiş. İki kardeş önce birbirlerini sevmeyi öğrenmişler, sonunda tabiatın bozulan dengesini düzeltmek için Güneş'e gitmişler. "Yeniden doğdum; çünkü siz değiştiniz, eskisi gibi değilsiniz. Eskiden birbirinizi sevmiyordunuz, birbirinizi sürekli üzüyordunuz. Bencildiniz ve saygı göstermiyordunuz birbirinize. İki kardeş gibi değil iki düşman gibiydiniz." demiş. Güneş, Esenyel'e; Esenyel, Pamukbulut'a; Pamukbulut,

Cansu Pınar'a; Cansu Pınar, Nazçimen'e; Nazçimen de Cansüt'e hayat vermiş. Çocuklar sütü alıp bütün dostlarına teşekkür ederek anne ve babalarının yanına gelmişler. Cansüt'ün sütünü anne ve babalarına içirmişler. Onlar yavaş yavaş iyileşmiş. Çocuklarının birbirlerine olan sevgi ve saygısı bu hastalığın iyileşmesini hızlandırmış. Birlikte mesut yaşamışlar.

c. Mesajlar

1) Sevgi çemberi içinde olursak dünyamız güzelleşir. 2) Kavgadan uzak duralım, birbirimize sevgi ve saygı gösterelim. O zaman dünya yaşanabilecek hale gelir. 3) İstenirse yeryüzündeki bütün varlıklar barış, kardeşlik, sevgi içinde yaşayabilir ve mutlu olabilirler.

Eserde Güneş ve çevresel dengeyi oluşturan bütün unsurların tükenmelerine sebep, sevgisizlik ve savaş ortamıdır. Oyunda ailede başlayan ve çatırdayan sevgi çemberi, çocukların değişmesiyle tüm evrene yayılır. Böylece asıl sevginin, dayanışmanın dostluk, kardeşlik ve barış ile mümkün olduğu anlaşılır.

Şiirsel bir dil kullanılmış. Şarkılardan kaval, flüt sesinden, taklidi hayvan seslerinden yararlanılmıştır. Dili çok sade olup çocuklara uygundur.

2.1.3. Çirkin Ördek Yavrusu Müzikali (2011)

Çirkin Ördek Yavrusu Müzikali, Andersen'in *Çirkin Ördek Yavrusu* eserinden hareketle yazılmıştır. Bir çocuk müzikali olarak tasarlanan oyun, Andersen'in eserinin yeni ve orijinal bir bakış açısıyla kaleme alınmasından oluşur (Erkek, 2016b).

6 yaş ve üzeri için kaleme alınan bu müzikal, 2011-2013 tarihleri arasında Zorlu Çocuk Tiyatrosu tarafından iki sezon oynanmıştır. 30 bin civarında seyirciye ulaşmıştır. Romanya Kültür Bakanlığı'nın desteğiyle Romanya'nın Galatzi kentinde gerçekleştirilen *20. Uluslararası Gulliver Animasyon Festivali*'ne katılan oyun, *En İyi Performans Ödülü* almıştır [<http://www.zorlucocuktiyatrosu.com/revize/zorlucocuk.html>](08.05.2013)]. Bu müzikal, 15 Haziran 2012 tarihinde

Direklerarası Tiyatro Seyircileri Derneği'nden Yazar Ödülü, Müzisyen Ödülü ve Özel Ödül almıştır [<http://e-gazete.anadolu.edu.tr> (08.05.2013)].

a. Konu

İçinden çıktığı yumurta, ördek yumurtalarının arasına karışmış olduğundan, siyah bir yavru kuğunun, sırf renginden dolayı, anne, baba ve kardeşleri tarafından benimsenmemesi ve her fırsatta onlar tarafından aşağılanması üzerine yaşadıkları konu edilmektedir.

b. Özet

Bir ırmak kenarında yaşayan iki ördek, yavrularının içinde bulunduğu beş yumurtanın başında beklemektedir. İlk dört yavru yumurtalarını kırıp dünyaya gelir ancak, beşinci yavru yumurtadan on gün sonra çıkar. Ancak yavru siyah renktedir ve ondan önce doğan kardeşleri onunla alay ederler. Anne ve babası ise, onun zamanla ördeğe benzeyeceği umuduyla ona sahip çıkarlar.

Dört ördek, bu siyah yavruyu dışlamakta ve ona kötü davranmaktadırlar. Buna çok üzülen Çirkin Ördek Yavrusu ise, çok uzaklara gitmenin hayalini kurar. Ona buldukları yerden başka dünya olmadığını söyleyen anne ve babası da, ondan zamanla uzaklaşmışlardır.

Bir gün, kelebekler ve ağaçlar ona isterse buralardan çok uzaklara gidebileceğini söyler ve ona ırmağı yüzerek karşıya geçebileceği hususunda cesaret verirler. Irmağı yüzerek geçen Çirkin Ördek Yavrusu, başka yerlere gidebilmek için yola koyulur.

Yolda bir çiftliğe rastlar. Orada bir tavuk ve kediyle karşılaşır. Tavukla kedi ona, bu çiftlikten başka dünya olmadığını söylerler. Onları dinlemeyen Çirkin Ördek Yavrusu, yoluna devam eder. Dinlenirken, üstünden geçen bir kuğu sürüsü görür ve heyecanlanır. Kuğular onun yanına gelir ve ona ne kadar güzel bir kuğu olduğunu söylerler. Buna şaşırın Çirkin Ördek Yavrusu, sudaki yansımasına bakınca şaşırır ve mutlu

olur. Kuğular, Çirkin'e, aralarına katılması teklifinde bulunurlar ve ona "Güzel Kuğu Yavrusu" adını takarlar. Bunun üzerine, diğer kuğuların arasına katılan Güzel Kuğu Yavrusu, hayatındaki tek arzusu olan, yeni ufuklara kanat çırpma arzusuna da kavuşmuş olur. Onu yola çıktığı andan itibaren takip eden, Saldırgan Ördek Yavrusu ile Kıskanç Ördek Yavrusu pişman olur ve olanları diğer kardeşleriyle paylaşırlar.

c. Mesajlar

1) Eserdeki asıl mesaj, farklılıklara saygı duyulması gerekliliğidir. "Öteki"ni dışlamamak gerektiği ve onun da kendine has özellikler barındırdığı düşüncesi esere hâkimdir. 2) Her söylenilene kanmayalım. 3) Herkesi olduğu gibi kabullenelim.

Eser, çoğunlukla şiir biçiminde kaleme alınmıştır. Bunun sebebi, tiyatro eserinin aynı zamanda bir müzikal olmasıdır. Öte yandan, oyunda yer alan hayvanların şiirsel bir dil kullanmaları, insanlarınsa gündelik dille konuşmaları ironiktir. İnsanlar, sanayi devrimiyle birlikte doğadan kopmuş, şiirsel dili kaybetmiştir.

2.1.4. Ezgi'nin Güncesi (1997)

Eser (Erkek, 1997) 1991-1992 eğitim öğretim yılında Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, Müzik Bölümü öğrencileri ile yapılan "Yaratıcı Drama" çalışması süresince onların anlatıp oynadıklarından yola çıkılarak yazılmıştır. Türkiye'nin yanı sıra Gürcistan'da da yayımlanmıştır.

Oyun 2 bölüm, 6 sahneden oluşur. Çocuklara uygun, eğlenceli ve öğretici şarkılar seçilmiş, çocuklar, enstrüman çalmaya teşvik edilmiştir.

a. Konu

Eğitimin çocuk yaşamındaki önemli rolünün ele alındığı bir oyundur. Konusu, konservatuvar öğrencisi olan Ezgi ve arkadaşlarının, Ezgi'nin güncesinden yola çıkarak konservatuara alınış süreçlerini kendi aralarında piyes halinde oynamalarıdır.

b. Özet

Ezginin konservatuardaki altı arkadaşı sınıfta oturmak-tadır. Ezgi elinde bir defter sevinç içinde sınıfa girerek, uzun zamandır kayıp olan güncesini bulduğunu söyler. Arkadaşları ne yazdığını merak ederler. Okurken sıkılacaklarını düşünür-ken içlerinden biri güncede yazılanları oynamalarını, böylece sıkılmayacaklarını söyler. Günceden biraz okuduktan sonra rol dağılımı yaparlar. Ezgi'nin ilkokuldan sonraki yaz tatilini oynamaya başlarlar. Ezgi, Anadolu liseleri sınavını çalışma-sına rağmen kazanamamıştır. Ailesi onu hangi okula yazdıra-caklarını düşünürken, babası onun müzik öğretmeniyle karşı-laştığında kendisine Ezgi'nin çok iyi müzik kulağı olduğunu, konservatuar sınavlarına girmesini söyler. Babası ve annesi Ezgi'ye konservatuarda okumak isteyip istemediğini sorar-lar. Ezgi, kararsızdır. Babası eğer bunu istiyorsa sınava ha-zırlanmasını, bunun için de bir hoca tutulmasını ve Ezgi'nin çalışması gerektiğini söyler. Ders çalışmaktan bıkan Ezgi, itiraz eder. Ancak anne ve babası onun geleceği için bunun gerekli olduğunu anlatır ve onu ikna ederler. Arkadaşları, Ez-gi'nin güncesinden biraz daha okur ve nasıl oynayacaklarını düşünürler. Farklı enstrümanlar çaldıkları için aralarda *Daha Dün Annemizin...* şarkısını, her arada, birinin çalmasına ka-rar verirler. Ezgi'nin müzik öğretmeniyle tanışmasını ve ba-şarılı geçen ilk dersi oynarlar. Çocuklar birbirlerini kutlarlar ve öykülerinin çok benzer olduğunu fark ederler. Sınav günü gelmiştir. Halası, çok heyecanlı olan Ezgi'yi rahatlatmak için ona fıkralar anlatır. Sıra Ezgi'ye gelir. Ezgi çok heyecanlı olsa da öğretmenlerin tüm söylediklerini yapar ve sınavdan çıkar. Ezgi, annesi ve halası evde heyecanla sonuçları öğrenecek olan babasını beklemektedirler. Ezgi, sabırsızlanır, sürekli saati so-rar. Derken babası gelir. Elinde büyük bir paket vardır. Sınav sonucunu soran Ezgi'ye paketi verir. Ezgi paketi açar ve içi-nden keman çıkar. Babası, ona keman bölümünü kazandığını söyler. Herkes çok sevinir, Çocukların hepsi duygulanır, kendi sınav kazanma sevinçlerini hatırlarlar. Okulu kazandıktan son-ra da oyun oynayamadıklarını düşünürler. Ancak eğitim için

yaptıkları fedakârlığın haklı olduğunu, enstrümanlarının en güzel oyun arkadaşları olduğunu söylerler. Hep birlikte aynı şarkıyı çalarlar.

c. Mesajlar

1) Eğitim çocuklar için önemlidir. 2) Yeri geldiğinde oyun oynamaktan fedakârlık gösterilerek eğitim tercih edilebilir. Çünkü eğitim beraberinde mutluluğu getirecektir. 3) Oyun, müzik ve eğitimin çocuk gelişimi üzerinde etkisi büyüktür.

Göstermecî anlayış benimsenerek çocuklar hem oyunlara dâhil edilmiş, hem de onlara izlediklerinin oyun olduğu fark ettirilmiştir.

2.1.5. Yaşasın Barış (1995)

Yaşasın Barış, (Erkek, 1995) şarkılı bir çocuk oyunudur. 1991 yılında Çankaya Belediyesi TOBAV Ödülü'nü almıştır. Gürcistan, Hırvatistan, İran ve Kamerun'da kitap olarak yayımlanmıştır. Türkiye'de, Kültür Bakanlığı (Fransızca ve Türkçe olarak ayrı kitaplar halinde), Esin ve Gelengi Yayınevi tarafından kitaplaştırılmıştır. Cezayir, Kosova, Lübnan, Kamerun, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devlet Tiyatrosu, İstanbul Devlet Tiyatrosu, Bursa Devlet Tiyatrosu, İstanbul Şehir Tiyatroları, Kocaeli Bölge Tiyatrosu (Bu yapım Tunus'ta düzenlenen Uluslararası Akdeniz Çocuk Tiyatrosu Festivaline katılmış, üç ödül almıştır), Merhaba Sanat Tiyatrosu olmak üzere bugüne kadar on farklı tiyatrodâ sahnelenmiştir.

Yazar, diyalogların dışında yaptığı açıklamalarda savaş sahnelerinde dahi şiddet içeren öğelerin kullanılmamasına özen göstermiştir. Böylece yazar bilinçli bir çocuk oyunu yazarı olduğunu göstermiştir.

Oyun, gerçekçi / benzetmecî tiyatrodur.

a. Konu

Vezirin kral olma isteği nedeniyle, yalanlar söyleyerek sürmekte olan bir savaşı devam ettirme isteğine karşılık, bunu öğrenen soytarı ve prenslerin durumu krala ileterek barışı sağlamalarıdır.

b. Özet

Buğday Ülkesi ve Koyun Ülkesi arasında savaş başlamıştır. Aslında bitebilecek bir savaş olmasına rağmen, Vezir türlü oyunlar düzenleyerek savaşı uzatır ve Buğday Ülkesi'nden gelen prens ve elçileri tutuklar. Vezir, kralı düşürüp yerine geçtikten sonra savaşı bitirip halkın gözüne girme arzusunda-dır. Ancak bu durumu öğrenen soytarının yardımıyla Koyun ve Buğday ülkelerinin prenslerinin etkisiyle kral gerçekleri öğrenir. Savaş biter, herkes dostça ve mutlu bir şekilde yasar.

c. Mesajlar

1) Barış ve dostluk önemlidir. 2) Ne için olursa olsun savaş kötüdür. 3) Önemli görevde bulunan kişiler, yetkilerini birisine devrederken çok dikkatli olmalıdır.

2.1.6. Boğaç Han (2008)

Eser (Erkek, 2008) Dede Korkut'un *Dirse Han Oğlu Boğaç Han* adlı öyküsünden hareketle yazılmıştır. Oyun, Ankara Devlet Tiyatrosu'nda *Dünya prömiyeri* yapmıştır. Bu yapım, 2012'de Brezilya'da *Uluslararası Paideia Çocuk Tiyatrosu Festivali*'ne katılmış, Azerbaycan'da *Devlet Müzikli Dram Tiyatrosu*'nda ve Türkiye'de *Mask-Kara Tiyatrosu*'nda sahnelenmiştir. Oyun, 6. *Uluslar Arası Küçük Hanımlar, Küçük Beyler Çocuk Tiyatrosu Festivali*'ne katılır. 8 yaş üzeri çocuklar için epik tarzda yazılmıştır.

Boğaç Han, bugünün çağdaş değerleri doğrultusunda çağımıza uygun hale getirilmiştir. Yazar, Dede Korkut'un dilini korumaya özen göstermiş ve ona yakın bir dil oluşturmuştur. Yazarın şiddete dayanan sahnelerdeki barışçıl yaklaşımı çocuklara yönelik bir oyunda olumlu bir model teşkil etmiştir. Dövüş sahnelerini, kılıç kalkan oyunu estetiği içinde ele alması, türkü ile de sahne estetiğini zenginleştirilmesi çocuğun yaratıcılık ve fantezi dünyasına hizmet etmiştir.

a. Konu

Çocuksuzluk konusu üzerine kurulmuş bir oyundur. Çocuğu olmayan iki kişinin çocuklarının olmasıyla olaya

egemenlik ve iktidar mücadelesi girmiştir. Çocukların eski geleneklere göre yetiştirilmesi, kahramanlık ve yiğitlik adına verilen mücadeleler konu edilmiştir.

b. Özet

Hanlar Han'ı Han Bayındır, bir gün ziyafet düzenler. Hanlarını toplar, eğlenceler, toplantılar tertip eder. Misafirleri için yığınla et, göl gibi kıymız ikram eder. Kız çocuk sahiplerinin kızıl çadıra, erkek çocuk sahiplerinin ak çadıra, çocuksuzların da kara çadıra oturmaları için emir verir. Kara çadıra karakeçi postu serilir. Dirse Han ve Otsu Han kara çadıra oturur, karakeçi yahnisinden ikram edilir. Dirse Han bu duruma üzülür. Bayındır Han'a bunun nedenini sorar. Neden, çocuksuz olmaktır. Çocuk, soyun devamı kabul edildiği için çocuğu olmadığından dışlandığını öğrenir. Dirse Han çocuk sahibi olmak ister ve Dede Korkut'a gider. Dede Korkut: "Karına iyi davranırsan, çiçek verirsen çocuğunuz olur. Sizin çocuğunuz olmuyorsa sevgi azlığındandır." der. O yıl Dirse Han'ın eşi hamile kalır. Tesadüf bu ya Otsu Han'ın eşi de aynı yıl hamile kalmıştır. Çocuklar aynı zamanda doğar ve yıllar yılı bir rekabet ve mücadelenin içine girerler. Boğaç Han bilginin peşinden koşan, iyi kalpli, cesur, dürüst bir çocuk olur. Tilkiç Han ise yalancı, kurnaz, fena bir çocuktur. Yine bir gün Bayındır Han'ın şöleninde Dirse Han'ın oğlu boğayı devirir ve bu yiğitlik sayıldığından Dede Korkut ismini "Boğaç Han" koyar. Tilkiç Han bunu kıskanır ve "Ben de tilki öldürdüm." der. Yalanına inanmazlar ama Dede Korkut, "Madem tilki öldürdün senin ismin de Tilkiç olsun." der.

Güzel bir bahar günü Boğaç Han kırdaki gezerken Aysu Hatun'u görür. Ona âşık olur. Çok geçmeden nişanlanırlar. Otsu Han ve oğlu Tilkiç Han'ın, Dirse Han'ın beyliğinde gözü vardır. Baba oğul hain planlar kurarlar. Otsu Han, Dirse Han'ı kandırır ve oğlunu öldürtmeye kalkar. Boğaç, annesi ve nişanlısının yardımı ile iyileşir. Otsu Han Dirse Han'ı kaçıtır ama Boğaç babasını kurtarır. Tilkiç ile Otsu Han af dilerler. Boğaç Han onları bağışlar. Boğaç, Aysu Hatun ile evlenir. Babası beyliğini Boğaç Han'a verir ve yıllar yılı mutlu yaşarlar.

c. Mesajlar

1) Çocuk sahibi olmak güzeldir ama onun sevgiyle, barışçıl ve dürüst bir biçimde yetiştirilmesi; ona nefret, savaş, kin, öfke duygularının aşılınmaması gerekir. 2) Akıl ve bilgi fiziksel güçten daha önemlidir. 3) İyilik ve iyinin yanında olan insanlar, mutlaka sonunda hak ettiği yere gelirler. 4) Her söze kanmamak gerekir. 5) Kötüler ne yaparlarsa yapsınlar bir gün kaybederler ve hileleri ortaya çıkar. 6) İyiler de başlarına ne gelirse gelsin sonunda mutlu olurlar.

2.1.7. Kuşların Sırları (2004)

Kuşların Sırları (Erkek, 2004) adlı eser, bir kukla ve gölge oyunu biçiminde hazırlanmış. 6 yaş ve üzeri çocuklar içindir. *TUDEM Ödülü almıştır.* 2011’de, Danimarka ve İsveç’te düzenlenen *Uluslararası ASSITEJ Kongresi* sırasında sunulmuştur. Yenişehir Tiyatrosu tarafından sahnelenmiştir.

Oyunda şair kuklacı aynı zamanda anlatıcı rolünü de oynar.

a. Konu

Anne ve babası tarafından ihmal edildiğinden, özgüvenini kaybetmiş, gerçek karakterini ortaya koymaktan aciz, ‘Kı-sık Ses’ adlı yavru bülbülün ‘Canses’in fedakâr davranışları sonucu özgüvenini tekrar kazanması ele alınmıştır.

b. Özet

Canses, Kuş Ormanı’nda yaşayan yavru bir saka kuşudur. Birkaç gün sonra yapılacak olan “Uçma ve Şarkı Söyleme Şenliği” için arkadaş bulamamaktadır. Anne ve babasının telkinleriyle, Canses ormanda arkadaş aramaya çıkar. Bir süre sonra, Kısıkses ve ailesine rastlar. Kısıkses bülbül yavrusu olmasına rağmen ne şarkı söyleyebilmekte ne de uçabilmektedir. Canses, bu durum karşısında bilge kuş Baykuş’tan yardım ister. Baykuş, Kısıkses’in engin denizindeki en güzel çiçeği getirmesi halinde iyileşeceğini söyler. Canses, bunu öğrendikten sonra, anne ve babasından ısrarla izin ister. Canses’in yanın-

da Kılavuz Kuş gelirse gidebileceğini, aksi takdirde buna izin vermeyeceklerini söylerler. Canses, Kılavuz Kuş'u ikna eder ve yolculuğa çıkarlar. Yolculuğa çıkan Kılavuz Kuş ve Canses bir süre ilerledikten sonra geniş ovada Aladoğan'ı görürler. Aladoğan, tarla faresinin yavrularını gözetlemektedir. Tarla faresini uyarırlar. Tarla Faresi bu iyiliklerinin karşılığını vermek isterken, Canses bunu karşılık beklemeden yaptığını söyler ve yolculuklarına devam ederler. Avcı tuzağına yakalanmış Akbaba, çaresizce yardım istemektedir. Canses ve Kılavuz Kuş, Tarla Faresi'ni çağırıp Akbaba'nın kurtarılmasına yardım ederler. Bu iyilik üzerine Akbaba, onlara Aladağ'ı aşmalarına yardım eder. Bir süre ilerledikten sonra dinlenmek için göl kıyısına inerler. Tesadüfen orda Martı'yla karşılaşırlar. Martı, Akkuyruklu Kartal'ın saldırısına uğradığını ve yavrularını çok merak ettiğini söyler. Yanlarına Martı'yı alıp, Aladağ'ı aşarlar. Martı onlara Çiçek Adası'na kadar kılavuzluk eder. Ertesi sabah Canses, en güzel çiçeği aramaya çıkar. Fakat Çiçek Adası'nda bütün çiçekler çok güzeldir ve her çiçek kendinin en güzel çiçek olduğunu söyler. Bunun üzerine Canses, Çiçekler Kraliçesi'ne başvurur. Çiçekler Kraliçesi, en güzel çiçeği kendisinin seçmesini ister. Bunun üzerine Canses, sayma yoluyla papatya çiçeğini seçer. Çiçeği seçen Canses, Akbaba'nın yardımıyla Aladağ'ı aşar, Kuş Ormanı'na doğru yola çıkar. Kuş Ormanı'na gelen Canses ve Kılavuz Kuş, hemen Kısık Ses'in yanına giderler ve çiçeği Kısık Ses'e verirler. Kısık Ses çiçeği yer yemeye ötmeye başlar. Canses, "Uçma ve Şarkı Söyleme Şenliği" için arkadaş bulmuştur artık.

Bunun hikmetini öğrenmek için Baykuş'a giden Canses, bunun nasıl olduğunu sorar. Baykuş, sevgisiz ve ilgisiz kalan Kısıkses'in ilgiyle kendisine geldiğini söyler.

c. Mesajlar

1) Çok çocuklu ailelerde bazı çocukların önemsenmemesi, yeterince ilgi gösterilmemesi çocuklarda özgüven yetersizliği yaratmaktadır. Çok az bir ilgi bile, çocukların yeteneklerini ortaya koymakta yeterli olacaktır. 2) Çocuklar, kendilerine

sağlanan hareket imkânlarıyla ancak özgüven kazanabilirler.

2.1.8. Kibritçi Kız Müzikali (2013)

Eser (Erkek, 2016c), 2013 yılında yazılmış ve Zorlu Çocuk Tiyatrosu'nda sahnelenmiştir. 2013-2016 yılları arasında, yüz binden fazla seyirciye ulaşmıştır. Polonya'da, *Dünya ASSITEJ'i Kongresi ve Korzcak Festivali* 'nde sunulmuştur. *Yılın Çocuk Oyunu Ödülü* 'nü, *Direklerarası En İyi Çocuk Müzikali Ödülü*, *Tiyatro Gazetesi En İyi Çocuk Oyunu Ödülü* 'nü almıştır.

Andersen'in masalından yola çıkarak müzikalini yazan Erkek, onun yönetmenliğini de yapmıştır (Erkek, 2015b:26). 2014 yılında 30.000 seyirciye ulaşmış, *İsmet Küntay Yılın Çocuk Oyunu Ödülü* 'nü almıştır. Zorlu Çocuk Tiyatrosu'nun sahnelediği *Kibritçi Kız Müzikali*'nin yazarı gibi yönetmeni de Erkek olmuştur. Erkek'in ilk yönetmenliğidir ve oldukça başarılı bulunmuştur (Buttanrı, 2019:115). Erkek, sokakta çalışmak zorunda olan çocukları işlemektedir. Kibritçi Kız masalını değiştirerek sahneye taşıyan yazar, oyunu çağımızın çocuklarına uygun hale getirip masalın sonunu da güzel bitirmiştir.

Oyuncu kadrosu güçlü bir ekiple çalışan Hasan Erkek, oyunu iki buçuk ay gibi bir sürede sergilemeye hazırlarlar.

Oyun 5 yaş ve üzeri çocuklar için yazılmıştır.

a. Konu

Kibrit satan fakir ancak sevgi dolu bir kızın bir yılbaşı gecesi arzularına dostları sayesinde kavuşması, mutlu olması.

b. Özet

Kibritçi Kız, ailesinin geçimine okul saatleri dışında kibrit satarak yardımcı olmaktadır. Annesi ev işlerine gider ama küçük bir de kardeşi olduğu için çoğu zaman evde kalmak zorundadır. Babası bir fabrikada çalışırken işten çıkarılmıştır. İş bulamaz. Kibritçi Kız Belediye'nin konservatuarına devam etmektedir. Akordeon çalar. Kibritlerini de akordeon eşliğinde satmaktadır. Bir gün sanat meydanına gelir. Esnaf onu çok se-

ver. Ona kibritlerini bu meydanda satmasını söylerler. Bu iyi kalpli güzel kıza yardımcı olmak isterler. Esnaftan kötü olan sadece lokanta sahibidir. Cimridir, merhametsizdir. Çocuk garsona bütün işleri yaptırmaktadır. O gün yılbaşısıdır. Herkes birbirine ve Kibritçi Kız'a hediye alır. Okuldaki yeni yıl kutlamaları geç bittiği için Kibritçi Kız o gece meydana çok geç gelir. Bütün esnaf yılbaşı yemeklerini ailesi ile birlikte yemek için dükkânlarını kapar. Kibritçi Kız'ın hediyelerini veremezler. Gece tam on iki gibi herkes meydana olacaktır. Kibritçi Kız meydana geldiğinde bütün dostlarının gittiğini anlar. Yılbaşında ailesine büyük bir yılbaşı çamı almaya söz verdiği için o kibritleri satıp para kazanmak zorunda hisseder kendisini. Hava çok soğuktur. Lokantacı, lokantasının çevresinde kibrit satmasını istemez. Kız çok üşüdüğünden önce birkaç kibritle ellerini ısıtmak istese de ısıtamaz. Uykusu gelmiştir. Bir köşeye kıvrılır. Güzel bir uykuya dalar ve güzel rüyalar görür. Saat on ikiye gelmek üzeredir. Bütün esnaf meydana gelir. Kibritçi Kız'ın uyuduğunu görerek onu uyandırır. Uyandığında bütün dostları ona hediyelerini getirir. Bunlar içinde esnafın aldığı koca bir çam ağacı ile ressamın yaptığı portresi de vardır. Babası da kızını merak edip meydana gelmiştir. Olanları lokanta sahibi de görür. Bütün yaptıklarına pişman olur. İşsiz olan Kibritçi Kız'ın babasına lokantasında iş verir. Kibritçi Kız artık eğitimine devam edebilecektir.

Kibritçi Kız okulunu bitirip diplomasını alır. Yoksulluğu yenmek için bir şeyler yapalım, çocukları koruyalım, temennileri ile oyun sonuçlanır.

c. Mesajlar

1) Sokak çocuklarına, yoksullara yardım elimizi uzatalım. 2) Paylaşmak çok güzel bir duygudur. 3) Yoksulluğu yenmek elimizdedir. Çocukları koruyalım. 4) Sanatı sevelim, sanat bizi daha duyarlı yapar, hayatımızı güzelleştirir.

Klasik dramatik ve epik tiyatro sentezinde yazılmıştır.

2.1.9. Özgürlük Yarışı (2016ç)

Özgürlük Yarışı, Almanya, Kamerun, Gürcistan ve Türkiye’de yayımlanır, Cezayir’de sahnelenmiştir.

5 yaş ve üzeri seyirciler için yazılan eser, *1998 Aliğa Belediyesi Çocuk Oyunu Ödülü*’nü almıştır (Erkek, 1916ç).

“Yazarın yurtdışında okuyucularla buluşan ilk çocuk oyunlarından birisidir. Almanya’da Der Wettstreit um die Freiheit (çev. Zehra Gülmüş, Frieling Yayınevi, 2007) ve Gürcistan’da Yaşasın Barış ve Ezgi’nin Güncesi ile birlikte Sahne Çocuk Oyunları (çev. Varlam Nikoladze-Aslan Aksakal, Laşarela Yayınevi, 2009) adı altında yayımlanmıştır. Ayrıca, Türkiye’de oynanmadan, dünya prömiyeri, 2010 yılında, Arapça (çev. Mohamed Karim) olarak Cezayir Devlet Tiyatrosu olan Constantine Bölge Tiyatrosu tarafından yapılmıştır. *Özgürlük Yarışı* sadece ülkemizde değil, farklı ülke ve kültürlerdeki çocuk okuyucu ve seyirciler için özgürlük ve barış yolunda ışık tutmaya devam etmektedir.” (Buttanrı, 2019:70-71)

a. Konu

İki komşu ülke olan Savaş ve Barış Ülkesi arasındaki iktidar, güç ve özgürlük savaşıdır. Özgürlük Yarışı, özgürlük ve barış için “savaş” veren bir ülkenin öyküsü üzerine kurulmuştur, denilebilir.

b. Özet

Büyük Prens’in başarısı sayesinde savaşmak zorunda kalmayan Barış Ülkesi mutludur. Ancak Savaş Ülkesi askerleri yeniden savaş için gelirler. Halbuki sordukları bir bilmeceyi Büyük Prens bilmiş ve barış için zemin hazırlanmıştır. Komutan, bilmeceyi eksik olduğunu söyler ve barışı bozar. Savaşmak için ordusu olmayan Barış Ülkesi zor durumdadır. Büyük Prens çok akıllı ve bilgili olduğu için yeniden yarış teklif eder ve komutan yanındaki askerleri ile Büyük Prens’in yarışmasını ister. Eğer yarışma sonunda Büyük Prens yenilirse, kral ülkeyi teslim edeceği fermanı imzalayacaktır ancak oğluna güvenmektedir. Küçük Prens de komutandan saklı halkı uyar-

maya gidecek, halk silahlanıp barış için savaşmaya meydana gelecektir. Ancak komutan ve askerler onun kaçmasına izin vermeseler de o fırsat bulup kaçar. Büyük Prens, askerlere bilmece sorar ama askerler hiçbir bilmeceyi bilemez. Komutan, artık biz sizi sınavalım diye itiraz eder. Askerleri ile Büyük Prens yarışmasını ister.

Askerler ile Büyük Prens yarışır. Sonunda Büyük Prens askerleri yenerek yarışmalarda üstün gelir. Komutan sevinmemelerini, ülkeyi işgal edeceklerini söyler. Ancak o sırada yurttaşlar silahlanıp meydana gelmeye başlarlar ve askerleri çember içine alırlar. Aralarında savaş olur ve komutan askerleri ile yenilir. Kral oğullarının başarısı ve kahramanlığından mutlu olur ve onlara 'Bilge ve Kahraman Prens' adını verir. Ülkesinde krallıktan vazgeçerek Cumhuriyet'i ilân eder. Yurttaşlar sevinç çılgınlıkları atarak sarmaş dolaş olur.

c. Mesajlar

1) Savaşı kazanmak için savaşmakla, barışı kazanmak için savaşmak arasındaki ayırım, bugün ve gelecekte de dünyanın iktidar ve güç kavgalarından arındırılmış, daha yaşanılır bir yer olması için bize rehberlik etmelidir. 2) Savaştan kaçınalım, barış içinde yaşayalım. 3) Zorbaları akıl, bilgi ve kültürümüzle yenebiliriz. 4) Dünyamızın barışa ihtiyacı var, savaşa değil. 5) En iyi yönetim Cumhuriyet'tir. 6) Demokrasi, özgürlük için mücadele edip, barış içinde yaşayabiliriz.

Sonuç

Hasan Erkek, dünya çocuk oyunları ve tekniklerini yakından izleyen ve oyunlarının içerik ve görselliğini orijinal biçimde veren günümüz çocuk oyunları yazarları arasındadır. Dokuz çocuk oyununun bazılarının konularını çocukların yakından bildiği ve beğendiği masal ve hikâyelerden almışsa da onları günümüze uyarlamıştır. Oyunların çoğu çocukların kolay ezberleyebileceği şiirlerden oluşmuştur. Metinlerde yer yer bilmeceler, şarkılar, tekerlemeler, yarışlar, çalgı aleti, kukla, gölge oyunu gibi sanatlara yer vermiştir.

Yazarın anlatıcıların yer aldığı, sahnelerin izleyicilerin karşısında hazırlandığı, aynı oyuncuların birden fazla rolde çıktığı, izleyicilerle oyuncuların sürekli diyalog halinde bulunduğu göstermecî oyunları başarılı bulunmaktadır. Fantastik kostümler ve dekor, büyülü biçim değiştirmeler, farklı efektler çocuklarda hayranlık uyandırmaktadır. Epizotlar halinde verilen oyunlarda epizotların ne anlatacağı pankartlarla gösterilmiştir. Oyunlarda mutlaka iyiler başarılı olurken kötüler amaçlarına ulaşamamışlardır. Onlar da sonuçta iyiler arasına katılırlar. Çocukların oyunları kendi duygu düşünce ve hayal gücü ile özgürce değerlendirmesine fırsat tanınmış, öğüt verme yoluna gidilmemiştir.

Hasan Erkek'in oyunları bugün pek çok dünya ülkesinde oynanmakta ve oyunların değişik dillere çevirisi yapılmaktadır. Çocuk tiyatrosu alanında hem ürün verip hem de akademik çalışmalar yaparak, alana sanatsal ve bilimsel katkılarda bulunmaktadır.

Kaynaklar

- Alaylıoğlu, R ve Oğuzkan (1976). Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü, İstanbul: İnkılâp ve Aka Yayınları.
- And, M. (2004). Başlangıcından 1983'e Türk Tiyatro Tarihi, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Buttanrı, M. (2015). Çocuk Eđitiminde Tiyatro, Eskişehir: Özkağıtçılık Matbacılık.
- Buttanrı, M. (2019). 35. Sanat Yılında Hasan Erkek, İstanbul: Opus Yayınları.
- Çamurdan, E. (1998:3 Ekim). İstanbul: Cumhuriyet Gazetesi.
- Erkek, H. (1995). Yaşasın Barış, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Erkek, H. (1997). Ezginin Güncesi, İstanbul: Gerçek Sanat Yayınları.
- Erkek, H. (1999). Radyo Çocuk Oyunları, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Erkek, H. (2004). Kuşların Sırları, Esin Yayınları.
- Erkek, H. (2008). “Önsöz”, Boğaç Han, İstanbul: Mitos Boyut Yayınları.
- Erkek, H. (2008). Boğaç Han, İstanbul: Mitos Boyut Yayınları.
- Erkek, H. (2012). Yapıtlar Arasında, İstanbul: Artshop Yayınları.
- Erkek, H. (2013). Çiçek Prens, İstanbul: MitosBoyut Yayınları.
- Erkek, H. (2015a). Çocuk ve Gençlik Tiyatrosu, İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Erkek, H. (2015b). Çocuk ve Gençlik Tiyatrosu Sahnesi, İstanbul: Opus Yayınları.
- Erkek, H. (2016a). Sevgi Çemberi, İstanbul: Gelengi Yayınları.
- Erkek, H. (2016b). Çirkin Ördek Yavrusu Müzikali, İstanbul: Gelengi Yayınları.
- Erkek, H. (2016c). Kibritçi Kız Müzikali, İstanbul: Gelengi Yayınları.
- Erkek, H. (2016ç). Özgürlük Yarışı, İstanbul: Gelengi Yayınları.
- Gümüş, V. Y. (2016). “Önsöz,” Özgürlük Yarışı, İstanbul: Gelengi Yayınları.
- <http://e-gazete.anadolu.edu.tr/> (08.05.2013)
- <http://www.zorlucocuktiyatrosu.com/revize/zorlucocuk.html> (08.05.2013)
- Nutku, Ö. (1983). Gösterim Terimler Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Sever, S. (2003). Çocuk ve Edebiyat, Ankara: Kök Yayıncılık.